

Martinus Instituts fondsfusion

Notat af rådet

Kære venner af Martinus' Sag

1. Indledning

Rådet har skrevet dette notat, så interesserede kan læse om baggrunden for fusionen af Martinus Instituts to fonde og konsekvenserne heraf. Vi har prioriteret en grundig dokumentation med henvisninger til den lovgivningsmæssige baggrund.

2. Fusionen af de to fonde

I 1984 vedtog Folketinget lov om fonde og visse foreninger samt lov om erhvervsdrivende fonde (LEF). Implementeringen heraf tog lang tid, og først i 1990 meddelte Erhvervsstyrelsen (ES), at Martinus Institut (MI) var erhvervsdrivende. For at tilpasse os konsekvenserne af lovændringerne, blev det i 1994 besluttet at opdele MI i to juridiske enheder. Det vil sige, at den almennyttige fond Martinus Idealfond (IF) stiftede den erhvervsdrivende fond Martinus Aktivitetsfond (AF). Denne proces varede næsten to år og fungerede fra januar 1996. [Se evt. rådets notat herom.](#)

To-fondsstrukturen var gældende indtil 2013, hvor fondsmyndighederne meddelte, at man nu også anså den almennyttige IF som erhvervsdrivende. Baggrunden herfor var, at Civilstyrelsen (CS) henvendte sig til ES for en afklaring af, hvorvidt IF var erhvervsdrivende på basis af sin fordeling af erhvervsdrivende og ikke-erhvervsdrivende indtægter. Det var ES' vurdering, at der ikke var tale om begrænset erhvervsdrift efter LEF, hvorfor fonden ikke længere skulle registreres hos CS men hos ES. Se evt. [brev fra ES 25. januar 2013](#) samt [brev fra CS 12. juli 2013](#).

Undervisning og publicering havde siden 1996 foregået i den nye AF, så dette havde ingen indflydelse på fondsmyndighedernes vurdering. Årsagen til vurderingen af IF som erhvervsdrivende var omfanget af indtægter fra husleje¹ set i forhold til indtægterne fra gaver, arv og renter. Disse sidste var lave, og SKAT krævede samtidig, at huslejen skulle hæves grundet ejendomsværdistigninger, hvorfor lejeindtægterne langt oversteg det i 1996 aftalte beløb (som ikke blev indeksreguleret).

Da MI således nu ville have to erhvervsdrivende fonde, var forudsætningerne for to-fondsstrukturen faldet bort, og rådet besluttede derfor i 2014 at ansøge ES om tilladelse til at fusionere fondene med tilhørende forenkling i administration mv.

ES tilkendegav, at fusionen kunne tiltrædes med AF som den fortsættende fond. (Aktiver i en stiftet fond (AF) må ikke tilbageføres til stifter (IF), hvorfor IF ikke kunne være den fortsættende fond.) Den endelige godkendelse af fusionen kom i foråret 2015 med virkning fra 1. januar 2014. Fusionen gennemførtes i overensstemmelse med LEF.

Ved fusionen blev AF altså den fortsættende fond, og IF ophørte med at eksistere. Samtidig ændredes navnet fra *Martinus Aktivitetsfond* til *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut*. "*Martinus Idealfond*" og "*Martinus Aktivitetsfond*" er foreløbig bevaret som binavne.

Ordet "fond" skal iflg. LEF § 5 indgå i en erhvervsdrivende fonds navn, hvorfor det nuværende navn, *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut*, er det tætteste, vi kunne komme på det oprindelige navn for institutionen, "*Martinus Åndsvidenskabelige Institut*". (En erhvervsdrivende fond kan undlade at benytte ordet "fond" i sit navn, hvis fonden er stiftet før 1. januar 1985, men da den fortsættende fond som nævnt kun kunne være AF, stiftet i 1996, var dette altså ikke en mulighed.)

¹ IF ejede på daværende tidspunkt alle MIs ejendomme og fik indtægter fra udlejning af disse til AF.

3. Almennyttighed

En fond, der "overdrager varer eller immaterielle rettigheder, erlægger tjenesteydelser el.lign., for hvilke den normalt modtager vederlag", er – og skal være – erhvervsdrivende, jf. LEF § 2, medmindre erhvervsaktiviteten er begrænset eller kun omfatter en uvæsentlig del af fondens samlede formue. I tvivlstilfælde er det fondsmyndighederne, der afgør, hvorvidt en fond er erhvervsdrivende eller ej.

Da erhvervsindtægterne for den nye fusionerede fond, som belyst ovenfor, overskrider denne grænse, kan fonden kun være en erhvervsdrivende fond omfattet af LEF i modsætning til en ikke-erhvervsdrivende fond omfattet af fondsloven.

Selv om en fond er erhvervsdrivende, kan den godt have et almennyttigt formål (og ligeledes behøver en ikke-erhvervsdrivende fond ikke at have et almennyttigt formål). Hvorvidt en fond er almennyttig, afhænger således af fondens formål og vedtægternes formulering og ikke af dens juridiske status.

Formålene for *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut* er vurderet til at være almennyttige, og fonden er derfor godkendt af SKAT som værende almennyttig efter Ligningslovens § 8A, stk. 2. Det betyder, at fonden fra skattemyndighedernes side betragtes som almennyttig ligesom den tidligere IF.

Godkendelsen fra SKAT betyder altså, at fonden kan modtage gaver med årlig fradragsret for giveren på op til 15.200 kr. (2016-niveau). Samtidig er fonden fritaget for at betale boafgift af arv, som tilfalder fonden. Endelig kan fonden som almennyttig erhvervsdrivende fond fradrage uddelinger i overensstemmelse med fondens formål i det skattemæssige resultat.

4. Rådets overgangsordning

I IF har det været gældende for rådsmedlemmer, der tiltrådte efter Martinus' bortgang, at de højst kunne sidde i alt syv år som suppleant og rådsmedlem, og genindtræden kunne ikke finde sted. Disse regler gælder fortsat i *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut*.

Martinus ønskede ikke, at nye rådsmedlemmer skulle "*kunne få særlig indflydelse ved at sidde gentagne gange eller sidde meget længe i rådet*" (kommentar til 1982-lovenes § 5, stk. 2). Bemærk i øvrigt flg. dialog fra et bestyrelsesmøde (18.11.1980):

Bestyrelsesmedlem: "*Synes du, det er for meget, at et bestyrelsesmedlem sidder i tolv år?*"

Martinus: "*Ja, det er det. En meget dygtig mand kan få en farlig magt på tolv år, og det er det, vi skal forhindre – der er ingen, der skal have magt.*"

Martinus lod dog medlemmerne af det første råd sidde så længe, de kunne. "*I bliver ved, så længe I kan, for I er jo dem, der bedst er inde i Sagen, som bedst kan sætte det nye råd i sin rigtige funktion.*" (10.02.1981)

Ved fusionen i 2014 blev AF som nævnt den fortsættende fond (*Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut*). Vi besluttede, at bestyrelsen (rådet) for den fortsættende fond skulle udgøres af bestyrelsesmedlemmerne (rådsmedlemmerne) i den ophørende fond (IF).

Denne sammenlægning af to forskellige fonde, der hver havde sine opgaver, medfører krav om et godt kendskab til begge fondes tidligere ansvarsområder. Som konsekvens af fusionen har rådet således fortsat en del arbejde med at samle og organisere opgaverne i den nye fond. Sideløbende med disse opgaver har rådet siden 2013 ført retssag mod krænkere af MIs ophavsret. Tre af rådsmedlemmerne har haft hovedansvaret for retssagen, som endnu ikke er afsluttet.

På den baggrund har rådet besluttet, at det tidligere råd for IF skal ny-indtræde i *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut*. Beslutningen er usædvanlig i forhold til den generelle regel om den samlede rådsperiode på højst syv år. Men vi har fundet denne overgangsordning *tvungende nødvendig* grundet den helt særlige situation, vi befinder os i med fondsfusionen samt den verserende retssag.

Da *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut* som fusioneret fond er en fortsættelse af AF (med nye vedtægter), starter de tidligere rådsmedlemmer fra IF i princippet på en frisk som nye rådsmedlemmer i fonden. Alle 5 ordinære medlemmer, indtrådt 1. januar 2014, skal således afgang senest ultimo 2020, men da det er mest hensigtsmæssigt, at der sker en løbende udskiftning af rådsmedlemmerne i disse syv år, betyder det dog, at kun det medlem, der var suppleant ved fusionen (Mary McGovern), vil kunne forblive medlem indtil udgangen af 2020.

For at sikre kontinuitet har rådet besluttet, at udskiftningen af rådsmedlemmer vil begynde, når Byretten har afsagt sin afsluttende dom i retssagen, hvilket forventes at ske i første halvdel af 2017. Herefter vil udskiftningen ske løbende inden udgangen af 2020, således at vedtægternes 7-årsregel overholdes.

Overgangsordningen følger fondslovgivningen, idet rådsmedlemmerne fra IF som beskrevet blev nyudpeget som bestyrelsesmedlemmer i en fond, de ikke tidligere havde været bestyrelsesmedlemmer i (på nær Willy Kuijper, der var rådsmedlem på (en af Martinus bestemt) overgangsordning i IF og bestyrelsesmedlem i AF). Fondsvedtægternes krav (§ 6, stk. 3) om, at ingen kan være suppleant og bestyrelsesmedlem i fonden mere end sammenlagt syv år, er dermed overholdt.

På trods af det umiddelbart uproblematisk i de øvrige fire IF-rådsmedlemmers (Per Jan Neergaard, Trine Möller, Jacob Kølle Christensen og Peter Bendtsen) nyudpegning i den fusionerede fond har rådet alligevel valgt at søge ES om en vedtægtsændring. Årsagen er, at det ikke fremgik klart af formuleringen af 2014-vedtægternes § 6, hvorvidt syv års-perioden alene gjaldt for "helt nye" rådsmedlemmer, det vil sige rådsmedlemmer, der tiltrådte som erstatning for de tidligere rådsmedlemmer i IF, eller om det tillige gjaldt for de tidligere rådsmedlemmer i IF, der indtrådte i forbindelse med fusionen. ES har endnu ikke godkendt denne vedtægtsændring, men hvis det sker, vil formuleringen af vedtægternes § 6 herefter lyde:

Stk. 1

Fonden ledes af en bestyrelse, i daglig tale kaldet rådet, som består af fem myndige, vederhæftige og uberygtede personer. Bestyrelsen kan tillige udpege en eller to suppleanter, som deltager i bestyrelsens møder uden stemmeret.

Fondens første bestyrelse efter fusionen, jf. stk. 1, skal bestå af fem medlemmer, der alle udpeges i forbindelse med gennemførelse af fusionen. De pågældende fem bestyrelsesmedlemmer indtræder for en periode på syv år regnet fra den 1. januar 2014.

Stk. 2

Ved et bestyrelsesmedlems fratræden supplerer bestyrelsen sig selv. Såfremt der er udpeget suppleant(er) indtræder normalt den først udpegede suppleant som nyt bestyrelsesmedlem. Lader bestyrelsen den senest udpegede suppleant indtræde som nyt bestyrelsesmedlem, skal den først udpegede suppleant samtidig fratræde sit hverv som suppleant.

Stk. 3

Bortset som anført i stk. 1, 2. afsnit, kan ingen være bestyrelsesmedlem og/eller suppleant i sammenlagt mere end syv år. Genindtrædelse kan ikke finde sted.

Vi skal for god ordens skyld oplyse, at 2014-vedtægternes § 6 kan ændres jf. § 11, stk. 1 og 2. Sidstnævnte paragraf giver rådet beføjelse til blandt andet at ændre eller ophæve reglen i § 6, stk. 3, om, at

ingen kan være suppleant og rådsmedlem i mere end sammenlagt syv år. Rådets ønsker om en ændring af § 6, stk. 1, 2 og 3, i fondens vedtægter er dog ikke begrundet i et ønske om en realitetsændring af disse bestemmelser, men alene i et ønske om at præcisere den tidligere formulering, så bestemmelserne utvetydigt udtrykker den hensigt, rådet havde med hensyn til sin nuværende valgperiode.

5. Generelt om vedtægtsændringer

Om erhvervsdrivende fonde gælder det, at vedtægtsændringer kun tillades af ES, når de er velbegrundede. Hvis en bestyrelse således ønsker at ændre en vedtægt, er det derfor et krav, at behovet for ændringen dokumenteres og begrundes i en redegørelse til ES.

Fondsmyndighederne skelner mellem ændringer af formålsbestemmelserne og ændringer af de øvrige paragraffer:

5.1 Ændring af en fonds formålsbestemmelser

Ændring af en fonds formål er det sværeste at få tilladelse til og skal godkendes af både ES og CS, som foretager en nøje afvejning af det hhv. erhvervs-mæssige og testamentariske aspekt. Ændringerne skal respektere de oprindelige formål (som er udtryk for stifters oprindelige vilje). Ved ændring af formålsbestemmelser vægtes hensynet til stifters vilje tungere i godkendelsesprocessen end hensynet til en fonds erhvervsinteresse, idet erhvervsinteressen er underordnet (skal støtte) formålene og dermed stifters vilje. (Der er aldrig blevet ændret i formålsbestemmelserne for fonden.)

5.2 Ændring af en fonds øvrige vedtægter

Ændring af en vedtægt kan begrundes i et behov for at tilpasse sig ændrede vilkår. Ved ændring af en del paragraffer, der ikke er formålsbestemmelser, vægtes hensynet til fondens (erhvervs)interesse tungere i ES' godkendelsesproces end hensynet til tredjemand, herunder stifter. Hvis stifter er i live og gør indsigelser overfor vedtægtsændringer, som ES bedømmer er i fondens interesse – f.eks. ved at sætte fonden økonomisk bedre i stand til at opfylde sine formål (og dermed støtter stifters oprindelige vilje) – vil ES normalt tillade ændringerne på trods af stifters indsigelser og ønsker. (Der er aldrig blevet ændret i vedtægterne for fonden i strid med Martinus' ønsker.)

6. Vedtægtsændringerne i forbindelse med fusionen

Når man ansøger fondsmyndighederne om fondsfusion og dermed om nye vedtægter, påser myndighederne som beskrevet ovenfor, at vedtægterne afspejler stifters oprindelige vilje. Såfremt fondsmyndighederne godkender vedtægtsændringerne for *Fonden Martinus Åndsvidenskabelige Institut* har de dermed konkluderet, at vedtægterne, udover at være i overensstemmelse med lovgivningen, også afspejler Martinus' oprindelige vilje.

Fondsmyndighederne vil som standardprocedure løbende føre tilsyn med fonden og vil sammen med rådet og fondens advokat påse, at vedtægter og administration af fonden er i overensstemmelse med gældende lovgivning, Martinus' vilje samt aktuelle praktiske omstændigheder (iflg. den i afsnit 5 beskrevne prioritering). Rådet er således i dialog med sin advokat vedr. fonde-retslige spørgsmål og vil naturligvis søge om vedtægtsændringer, hvis det senere skulle vise sig, at vedtægterne grundet ændrede omstændigheder er blevet u hensigtsmæssige. Vi vil i den forbindelse gerne understrege, at vi naturligvis kun ønsker, at fondens vedtægter til enhver tid skal fremstå i fuld harmoni med Martinus' ønsker for sit Institut og med de overordnede linjer i de tidligere fundatser.

Man kan overveje, hvorvidt rådet skal tillade nogen ændringer overhovedet i forhold til de vedtægter, Martinus var med til at formulere i lovene for Martinus Åndsvidenskabelige Institut (1982). Naturligvis skal man have respekt for de oprindelige formuleringer, men en tilgang der siger, at "intet må ændres", er ikke i overensstemmelse med Martinus' holdning. Bemærk f.eks. flg. dialog fra et bestyrelsesmøde (22.01.1974):

Bestyrelsesmedlem: "*Men der er ikke noget i vejen for – i princippet – at man kan lave om på f.eks. reglerne om, hvor mange medlemmer der skal være i bestyrelsen, hvordan bestyrelsen skal vælges, eller om det skal være lønnet eller ulønnet, - det kan også laves om.*"

Martinus: "*Sådan noget, det må kunne laves om. Sådanne ting må kunne ændres. For livet er jo ikke stadig det samme.*"

Bortset fra fondens formål var Martinus altså åben overfor ændringer af andre paragraffer, hvis de blev nødvendiggjort af ændrede vilkår (dvs. helt på linje med fondsmyndighedernes tilgang til vedtægtsændringer, jf. afsnit 5). Med hensyn til formålene kan man i 1982-vedtægternes § 9, stk. 2, læse: "*Efter Martinus ønske må der ikke foretages nogen ændring af institutionens principielle formål og struktur, således som de er beskrevet i §§ 2, 3, 4, 9 og 10.*" (svarende til 2014-vedtægternes §§ 3, 4, 5, og 11²). Det betyder ikke, at der ikke må ændres i ordlyden i disse paragraffer, når der blot ikke sker ændringer af fondens "principielle formål og struktur", og det betyder samtidig, at der gerne må ændres i de øvrige paragraffer (når ændringen er "*tvingende nødvendig*", som kommentaren til 1982-vedtægternes § 9, stk. 2, siger).

Når man undersøger Martinus' formulerede hensigter vedrørende forvaltningen af MI, finder man en slående lighed med den i dag gældende lovgivning på området. Med fondsmyndighedernes vejledning til lov om erhvervsdrivende fonde har man således et vigtigt, supplerende værktøj til efterlevelse af Martinus' ønsker for sit institut.

---oo0oo---

Det er rådets opfattelse, at de ovenfor nævnte dispositioner i forbindelse med fusionen, herunder den "forlængede" rådsperiode, er det mest hensigtsmæssige og det, der tjener Sagen bedst under de nuværende omstændigheder. Vi håber, at Sagens venner trods beslutningernes usædvanlige karakter føler sig trygge i forhold til, at Martinus Institut fortsat ledes i overensstemmelse med Martinus' ønsker og til stadighed arbejder med Sagens formål for øje.

Rådet arbejder på et notat om MIs og fondenes historie og baggrunden for de beslutninger, der er taget gennem årene. Notatet vil blive tilgængeligt på MIs hjemmeside og formentlig også blive trykt i Kosmos.

Rådet for Martinus Institut
December 2016

² 1982-vedtægternes §§ 9 og 10 er slået sammen i 2014-vedtægternes § 11.